

Gemeenteraadsverkiezingen 2006 – Memorandum van Natuurpunt
afdeling Voorkempen
Gemeente Zoersel

Inhoud:

Inleiding: de kracht van de gemeente

1. Een participatieve gemeente
2. Goed bestuur
3. Een voorbeeld-bestuur
4. Meer natuur en bos
5. Zorg voor water
6. Kyoto-gemeente – zuinig omspringen met energie
7. Verstandig gebruik van de schaarse ruimte
8. Een veilige en gezonde gemeente

INLEIDING: DE KRACHT VAN DE GEMEENTE

Pleidooien voor een groenere, gezondere gemeente stoten vaak op praktische bezwaren. De gemeente is niet bevoegd voor dit, de gemeente heeft geen geld voor dat. Een ander excuus is dat wat de gemeente doet ‘hoogstens een druppel is op een hete plaat’. Waarom zouden wij ons inspannen als de anderen niet meedoen?

Nochtans is de gemeente een cruciaal niveau als het op milieu en natuur aankomt. De grote troef van de gemeente is dat dit niveau het dichtst bij de inwoners staat. De gemeente kan mensen aanspreken op een begrijpbare, zichtbare manier. Berichten over lokale ontwikkelingen en gebeurtenissen worden gretig gevolgd. En de inwoners worden ook sneller met de resultaten van het beleid geconfronteerd.

Zelfs met beperkte middelen, is er veel mogelijk. Anders dan vaak gedacht wordt, zijn meestal niet ‘mensen en middelen’ de beperkende factor, maar wel durf en ambitie. In de volgende pagina’s wijzen we op concrete mogelijkheden en vullen we die aan met voorbeelden uit de gemeente Zoersel.

En natuurlijk heeft het zin. Zelfs als de andere gemeenten en of andere landen niet meteen volgen, is het in alle opzichten gezelliger, gezonder en veiliger om in een milieubewuste gemeente te wonen. En meestal ook goedkoper.

1. EEN PARTICIPATIEVE GEMEENTE

1.1 Geen milieubeleid zonder participatie

Burgers en verenigingen zijn het menselijk kapitaal van een gemeente. Het loont om hen in een vroeg stadium te betrekken bij het beleid. Door medeverantwoordelijkheid te geven aan bewoners krijgt de lokale dynamiek een kans en wordt “verz(e)uring” tegengegaan. Bewoners kunnen bijvoorbeeld buurtparken beheren of samen energie sparen, een lokale natuurvereniging kan gemeentegrond beheren.

Samenwerken in het beleid betekent niet dat beleidsmakers niet meer hoeven te beslissen. Na een open maatschappelijk debat volgt een doortastende politieke beslissing.

1.2 Stand van zaken

In de voorbije jaren is er een grote stap vooruit gezet in de wettelijke omkadering van de participatie. In verschillende decreten zijn systemen voorzien voor openbare onderzoeken en raadpleging van het publiek. Met betrekking tot de informatieverschaffing betekende het decreet openbaarheid van bestuur een grote stap vooruit.

In veel gemeenten worden grote inspanningen gedaan om de bevolking bij het milieubeleid te betrekken : goede websites, gemakkelijk verteerbare informatie in de gemeentelijke infobladen, acties voor het brede publiek... Ook de Samenwerkingsovereenkomst met het Vlaams Gewest voorziet middelen : in het bijzonder de instelling van de milieuraad.

We moeten verder die weg opgaan. En ook leren uit de vastgestelde problemen. Participatie is hoe dan ook een voortdurend proces en vergt blijvende aandacht. Op geen enkel moment mag de gemeente op haar lauweren gaan rusten.

In het kader van de Samenwerkingsovereenkomst werd in de schoot van de milieubeweging een steunpunt opgericht om de samenwerking tussen de milieubeweging en de lokale besturen aan te zwengelen. Op www.tandemweb.be vind je interessante formats om participatie en samenwerking aan te zwengelen.

1.3 Wat wij van de gemeente verwachten:

[1] Toegang tot informatie

Zonder informatieverschaffing, geen participatie en betrokkenheid. De gemeente moet daarom actief informatie verspreiden over haar natuur- en milieubeleid. En over de toestand van de natuur en het milieu binnen de gemeente.

In Zoersel is de informatieverschaffing globaal voorbeeldig te noemen. Sommige informatie is wel nog onvoldoende verwerkt om rechtstreeks beschikbaar te zijn. Als informatie soms toch gebrekkig blijft, is dit meestal een gevolg van het in gebreke blijven van het beleid zelf waarover informatie wordt verstrekt.

[2] Participatie

De gemeente moet alle mogelijke inspanningen doen om de verschillende doelgroepen, zoals de gezinnen, de scholen, de bedrijven, de landbouwers, de senioren... bij het milieu en natuurbeleid te betrekken. De verschillende doelgroepen moeten elk op hun manier aangesproken worden. De gemeente kan enerzijds een beroep doen op verenigingen en organisaties. Anderzijds is ook de persoonlijke aanpak zeer belangrijk: info-avonden, gerichte acties... De gemeente moet de bevolking tijdig op de hoogte brengen van plannen en in een vroeg stadium polsen naar voorkeuren en problemen.

Op het vlak van participatie spelen de adviesraden een centrale rol. Inzake natuur- en milieubeleid gaat het in het bijzonder om de plaatselijke milieuraad ('minaraad') en om de GECORO. Voor een goede werking is het wel nodig dat het gemeentebestuur die raden alle kansen en het nodige vertrouwen geeft. De gemeente moet die raden de nodige ondersteuning geven, ze moet de relevante teksten op tijd doorsturen en ze moet de adviesraden feed-back geven over wat er met hun eventuele opmerkingen gebeurt. Het lijkt ook erg zinvol om rond bepaalde « grote » dossiers de minaraad en GECORO samen te zetten. Een belangrijk gegeven is dat in voormelde raden verschillende sectoren en geledingen uit de bevolking samen zitten. Met name de minaraad zou daardoor kunnen uitgroeien tot een 'laboratorium' voor lokaal duurzaam beleid. Dit vergt van alle betrokkenen uiteraard de bereidheid om samen te zoeken naar acties voor meer natuur en een beter milieu in de gemeente. Als iedereen slechts een 'waakhondpositie' inneemt om de (korte termijn)belangen van de eigen sector veilig te stellen, zal duurzaamheid een verre utopie blijven.

In Zoersel speelt de minaraad alleszins geen speerpuntrol in het milieubeleid. De agenda wordt door de gemeente bepaald; die wordt grotendeels gevuld met verslaggeving van het voorbije beleid. De leden zijn weinig betrokken, tenzij als waakhond vanuit de eigen sector. Er zijn geen financiële middelen ter beschikking gesteld om eigen projecten op te zetten en uit te voeren.

➤ Natuurpunt Voorkampen vraagt:

- voldoende logistieke en financiële ondersteuning van de mina-raad
- mina-raad beschouwen als een forum voor lokaal duurzaam beleid

[3] Steun voor natuur- en milieuverenigingen

De gemeente steunt de natuur- en milieuverenigingen die op haar grondgebied actief zijn. Die verenigingen zijn immers een belangrijk element om het gemeentelijk natuur- en milieubeleid te helpen verwezenlijken. Niet alleen zijn het belangrijke kanalen voor de verspreiding van informatie, en spelen ze een belangrijke rol bij de participatie. Door hun activiteiten geven ze allerlei problemen en mogelijkheden een ruimere bekendheid, en bereiden ze de weg voor gemeentelijke milieumaatregelen.

Die steun kan op verschillende manieren : het ter beschikking stellen van een lokaal, het opnemen van activiteiten in een activiteitenkalender, gezamenlijke activiteiten,...

In Zoersel blijkt het subsidiereglement voor aankoop van natuurgebieden bijna ‘uitgedoofd’. Het opnieuw in werking stellen ervan is gewenst aangezien belangrijke delen van de gemeente in VEN- en/of Habitatrichtlijn vallen en bescherming van natuurwaarden er een beleidsprioriteit moet zijn. Er is ondersteuning van de werking van de natuur- en milieuverenigingen via de cultuurraad.

☞ **Natuurpunt Voorkempen vraagt:**

- gemeentelijk subsidiereglement voor aankoop van natuurgebieden opnieuw activeren in functie van het veiligstellen van gebieden met bijzondere natuurwaarde

[4] Andere doelgroepen

De gemeente moet bijzondere inspanningen doen om het gemeentelijke milieu- en natuurbeleid te vertalen naar de doelgroepen. Dit kan onder andere door de hiervoor vermelde ‘laboratoriumfunctie’ van de minaraad en door het (occasioneel) betrekken van andere raden en verenigingen dan die uit het milieuveld. Via de jeugdraden kunnen jeugdverenigingen en jeugdhuizen uitgenodigd worden om na te denken over afvalpreventie, energiebesparing, natuurlijke inrichting van terreinen... Hetzelfde kan gebeuren in de cultuurraad, de sportraad en of de landbouwraad. Waar er voor die materies geen adviesraden zijn moet rechtstreeks overlegd worden met de afzonderlijke verenigingen die in de gemeente actief zijn.

In Zoersel zijn acties zoals ‘Met belgerinkel naar de winkel’, ‘Klimaatwijken’ en de zwerfvuilactie beslist stapjes in de goede richting. De zwerfvuilactie mag niet beperkt worden tot de jeugdverenigingen. Jongeren het vuil laten opruimen dat grotendeels niet door hen in de natuur is achtergelaten, heeft pedagogisch op termijn vermoedelijk weinig of zelfs eerder een omgekeerd effect.

☛ **Natuurpunt Voorkempen vraagt:**

- een planmatig en volgehouden doelgroepenbeleid op het vlak van sensibilisering voor natuur en milieu

[5] **Natuur- en milieueducatie**

De gemeente kan en moet ook een rol spelen inzake natuur- en milieueducatie. Dit kan door zelf initiatieven te nemen of door coördinerend op te treden. De gemeente kadert het belang van milieubescherming en natuurbehoud daarbij zoveel als mogelijk in het ruimere verhaal van duurzame ontwikkeling. Het betrekken van de Derde Wereldraad en zijn lidorganisaties is daarbij noodzakelijk.

De jeugd is daarbij een bijzondere doelgroep. De gemeente voorziet ruimte voor natuur- en milieueducatie in het (gemeentelijke) onderwijs. Algemeen is het pedagogische belang van 'natuurnabije educatie' aangetoond: frequente contactmogelijkheden met natuur op jeugdige leeftijd leiden tot een blijvende positieve attitude naar natuur en milieu. Daarom moet de gemeente er over waken dat in de onmiddellijke woonomgeving en in de nabijheid van jeugdlokalen voldoende natuur behouden blijft. Deze natuur moet van dien aard zijn dat kinderen er hun creativiteit kunnen uitleven en al spelend waardering kunnen krijgen voor natuur.

Zoersel heeft met het Bezoekerscentrum Zoerselbos een belangrijke natuur- en milieueducatieve infrastructuur. De gemeente heeft in de totstandkoming ervan een belangrijke rol gespeeld. Daarom is het jammer nu te moeten vaststellen dat de werking volledig draait op het initiatief van een vrijwilligersorganisatie (*De Vrienden van het Zoerselbos*) en van een aantal geëngageerde scholen en dat de gemeente daarbij afzijdig blijft. Het uitwerken van een wandelwegennet door de VVV is een opmerkelijk initiatief maar het is een gemiste kans dat de terreinkennis van de plaatselijke natuurvereniging niet gebruikt werd bij het uitstippelen van de wandelpaden doorheen Zoerselbos. Hier wordt een hypotheek gelegd op latere opties binnen het uit te werken beheerplan. Een nieuw project is de (her)inrichting van het domein De Welvaart voor het organiseren van bosklassen. Het is belangrijk dat het domein die rol ten volle zal kunnen vervullen, ook omdat op die manier meer kwetsbare natuurgebieden elders in de gemeente beter gevrijwaard kunnen worden. Maar ook binnen het domein zelf bevinden zich enkele kwetsbare zones die bescherming behoeven, temeer omdat De Welvaart ruimtelijk een geheel vormt met het natuurreservaat Hegte Heyde (Natuurpunt Voorkempen).

☛ **Natuurpunt Voorkempen vraagt:**

- betere bescherming van kwetsbare zones in gebieden die een natuureducatieve functie krijgen, zoals Zoerselbos en De Welvaart, in samenspraak met de ter plaatse actieve natuurvereniging

2. GOED BESTUUR

2.1 De relatie tussen goed bestuur ('governance') en milieubescherming

De manier waarop aan natuurbehoud en milieubescherming gedaan wordt, is rechtstreeks afhankelijk van de manier waarop de politieke keuzes tot stand komen, uitgevoerd worden en gehandhaafd worden. Geen efficiënt milieubeleid zonder een efficiënt en behoorlijk bestuur.

Dit betekent niet alleen dat de gemeente over een moderne administratie beschikt. Meer bepaald moeten mensen weten met wat de uitdagingen voor de toekomst zijn. Er moet een langetermijnplanning bestaan waarbinnen kortetermijnbeslissingen kunnen worden gekaderd. De kosten en de baten van het beleid moeten op een redelijke manier verdeeld worden. Wie de regels niet naleeft, mag er niet goedkoper en gemakkelijker vanaf komen dan wie de regels wel naleeft.

2.2 Stand van zaken

De Vlaamse gemeentes en provincies hebben in de voorbije jaren een zeer grote vordering gemaakt op het vlak van dienstverlening en efficiëntie. Toch zijn er zeer grote verschillen tussen de gemeenten. In sommige gemeenten is er nog een zeer lange weg te gaan. Bovendien is 'goed bestuur' nooit een verworvenheid. De ervaring leert dat het tij soms snel kan keren. Op het vlak van de ruimtelijke ordening bijvoorbeeld heerst weer meer en meer een sfeer van alles kan en mag.

2.3 Wat wij van de gemeente verwachten.

[1] De gemeentelijke milieudienst

Er wordt geïnvesteerd in een goed werkende gemeentelijke milieudienst.

☞ Natuurpunt Voorkempen vraagt:

- de gemeente moet blijvend over een milieuambtenaar en duurzaamheidsambtenaar kunnen beschikken
- de milieudienst moet adequaat kunnen inspelen op vragen betreffende natuur. Samenwerking met Natuurpunt is hier aanbevolen.

[2] Plannen en beleid

Een belangrijk instrument in het gemeentelijke milieubeleid is het gemeentelijke milieubeleidsplan. Het is belangrijk dat dit gemeentelijke milieubeleidsplan zoveel mogelijk meetbare doelstellingen opneemt: aantal hectaren natuurgebied, aantal km heggen, hoeveelheid restafval per inwoner, bespaarde tonnen CO2... Via de gemeente-info, via de website of eventueel via het milieujaarverslag wordt er over de voortgang gerapporteerd.

De gemeente zoekt maximaal naar mogelijke medefinanciering. Op het vlak van natuur kan dit via natuurinrichtingsprojecten. Ook door samenwerking met vrijwilligersverenigingen zoals Natuurpunt kunnen kosten bespaard worden.

Op het vlak van de samenwerkingsovereenkomst ondertekent de gemeente minstens een niveau twee voor alle clusters.

Een belangrijk planningsdocument, dat misschien wat op de achtergrond is geraakt, is het Gemeentelijk NatuurOntwikkelingsPlan (GNOP). **In Zoersel** is dit plan aan herziening toe, wat trouwens een verplichting is voor gemeenten die, zoals Zoersel, de samenwerkingsovereenkomst hebben ondertekend op niveau twee.

➤ Natuurpunt Voorkempen vraagt:

- herziening van het Gemeentelijk NatuurOntwikkelingsPlan gekoppeld aan concrete acties

[3] Handhaving

Een goed milieubeleid staat of valt met een goede handhaving. Wat voor zin heeft het tijd te steken in regels en administratie als de wet toch niet afgedwongen wordt? En voor de inwoners is het weinig motiverend de regels na te leven als anderen die regels telkens opnieuw ongestraft naast zich neer leggen.

De gemeente speelt op het vlak van afdwinging een belangrijke rol. De gemeentelijke milieudienst en dienst ruimtelijke ordening moeten specifiek tot taak krijgen inbreuken in kaart te brengen en op te volgen. Klachten van inwoners over eventuele inbreuken moeten serieus genomen worden, en op eenvormige wijze geregistreerd worden.

De gemeenten moeten ook meer werk maken van preventieve handhaving: er moet meer dan vroeger toezicht worden gedaan los van een klacht of ongeval, bv. naar aanleiding van een vergunningsaanvraag of bij de doorlichting van een bepaalde sector, ... Gemeente en gewest spreken daarvoor een 'minimumniveau' (frequentie en kwaliteit) van preventief toezicht af en maken een planning op van de uit te voeren inspecties.

☛ **Natuurpunt Voorkempen vraagt:**

- ernstig nemen van klachten van inwoners over inbreuken op de natuur- en milieureglementering
- meer werk maken van preventieve handhaving
- sluikstorten op bermen en in bosranden worden doeltreffend aangepakt

3. EEN VOORBEELD-GEMEENTE

Bij het uitstippelen van het beleid en bij de dagelijkse werking moeten gemeenten voortdurend aandacht hebben voor hun voorbeeldrol. Als lokale besturen komen zij het meest in aanraking met de burger. Wat zij doen en hoe zij werken, wordt gezien. Hoe kunnen mensen overtuigd worden om afval te voorkomen, het gebruik van pesticiden stop te zetten of duurzaam te bouwen als de gemeente dat niet zelf doet?

Het consumptiepatroon van gemeenten heeft trouwens niet alleen een voorbeeldwaarde. Lokale overheden zijn een kleine, maar belangrijke speler op de markt. Als zij consequent kiezen voor ecologisch verantwoorde technieken en processen kan dit een grote stimulans betekenen voor de tewerkstelling in ondernemingen die hierop inspelen.

☛ **Natuurpunt Voorkempen vraagt:**

- de gemeente speelt voluit haar rol in het geven van het voorbeeld aan de burgers door consequent te kiezen voor ecologisch verantwoorde producten, technieken en processen

4. MEER NATUUR EN BOS

4.1 Natuur als opstap naar duurzame ontwikkeling

De gemeentes moeten investeren in meer natuur op hun grondgebied. De Vlaamse natuur is sterk bedreigd, en ondanks een aantal hoera-geluiden in de voorbije jaren is de toestand nog altijd verre van rooskleurig. Er zijn zeer veel verschillende initiatieven mogelijk, op maat van plaatselijk budget en eigen situatie. Van de aanleg

van een haag tot de inrichting van een natuurgebied. Zelfs kleine initiatieven kunnen een belangrijke impact hebben. Als ze maar doordacht en gericht gebeuren. Investerings in natuur zijn ook zeer visueel. Voor mensen dikwijls veel zichtbaarder en gemakkelijker te vatten dan milieuproblematiek. Investerings hebben een belangrijke signaalwaarde.

Natuurgebieden dicht bij huis bieden de inwoners ook de mogelijkheid om in eigen gemeente tot rust te komen, te wandelen of te spelen. Dit heeft een duidelijke sociale meerwaarde. Natuurgebieden kunnen ook een rol spelen als natuurlijk overstromingsgebied (en dus het overstromingsrisico elders verkleinen). Of voor een buffer zorgen tussen een drukke weg en een woonzone.

4.2 Stand van zaken

Het gaat niet goed met de Vlaamse natuur. Dat wordt in het jongste Natuurrapport nogmaals bevestigd. De Vlaamse natuur verschaalt verder, en als het huidige beleid aanhoudt ziet het er ook in de toekomst niet te best uit.

Het aantal natuurgebieden stijgt langzaam maar zeker. Maar er zijn nog zeer veel blinde vlekken op de kaart. Bovendien houdt de vervlakking buiten de beschermde gebieden aan. De belabberde algemene milieukwaliteit, de versnippering van de open ruimte, de alsmaar voortschrijdende intensivering van de landbouw hebben een enorme impact.

4.3 Aandachtspunten voor de volgende bestuursperiode

[1] Natuurreservaten – natuurgebieden

De verwerving en het beheer van natuurterreinen is en blijft een zeer nuttig en zeer efficiënt middel om bedreigde natuurwaarden te beschermen. Gemeenten kunnen eigen terreinen beheren als natuurgebied en die laten erkennen als natuurreservaat. Dit kan om het even waar, maar natuurlijk bij voorkeur in gebieden met een hoge natuurwaarde. Meestal zijn dat de gebieden die aangeduid zijn als VEN en of als Habitatrictlijngebied. Er wordt best ook rekening gehouden met uitbreidingsmogelijkheden.

Een andere mogelijkheid bestaat erin om natuur- en bosgebieden in eigendom van de gemeente of het OCMW in beheer te geven van een natuurvereniging.

De gemeente kan ook helpen om bestaande natuurgebieden toegankelijk te maken. Daarvoor zijn doorgaans inrichtingswerken vereist, zoals het aanleggen van wandelpaden. Wat precies mogelijk is hangt voornamelijk af van de grootte van het

gebied. Hoe groter het gebied is, des te groter is ook de draagkracht van het gebied, en dus vergroot dan ook de mogelijkheid voor recreatie. Dergelijke natuurgebieden zijn een ideaal instrument om de bevolking te betrekken. Het is een zeer zichtbaar en tastbaar bewijs van de inzet / betrokkenheid van de gemeente

In Zoersel moet het stuk van Zoerselbos dat gemeentelijke eigendom is, opgenomen worden in het Vlaams natuurreservaat. Zoersel beschouwt Zoerselbos terecht als een van haar 'kroonjuwelen'. Toch is de bescherming van dit belangrijke natuurgebied er destijds maar gekomen door de volgehouden inzet van enkele gedreven vrijwilligers en vooruitziende ambtenaren op het niveau van het Vlaams Gewest. De gemeente moet er nu mee voor zorgen dat vanuit de omliggende gebieden geen nieuwe aantastingen van het natuurgebied gebeuren en meewerken aan de bescherming van de omgeving van Zoerselbos. Zo werd een begin 2005 onwettig opgetrokken stal in de beemden van de Tappelbeek onmiddellijk naast het beschermde gebied niet afgebroken door een gemeentelijke actie maar door het kordaat optreden van de federale politie. Een ander belangrijk natuurgebied zijn de Halse bossen. Een globale beheervisie ontbreekt hiervoor tot dusver. Het gaat om een uitgestrekt bosgebied dat onmiddellijk grenst aan de dorpskom van Halle. De waarde ervan ligt vooral in de grote oppervlakte, die voor een aantal dieren zoals Ree en roofvogelsoorten een geschikte habitat biedt. Mits ze zorgvuldig overwogen wordt, kan het gebied een interessante rol spelen voor stille recreatie.

➔ **Natuurpunt Voorkempen vraagt:**

- toekennen van de status van natuurreservaat aan het gemeentelijk stuk van Zoerselbos
- scherp toezien op het vrijwaren van de omliggende gebieden van Zoerselbos (tegengaan bouwovertredingen; inbreuken op natuurvergunningplicht)
- uitwerken van een toekomstvisie voor de Halse Bossen in samenwerking met de mina-raad

[2] **Verbindingsgebieden**

Versnippering is één van de grote bedreigingen voor de Vlaamse biodiversiteit. Er is te weinig ruimte voor de natuur : de natuur is verbrokkeld, en teruggedrongen in te kleine gebieden. En er zijn nauwelijks kwaliteitsvolle verbindingsgebieden. De gemeente moet die verbindingsnatuur versterken, bijvoorbeeld door het herwaarderen van kleine landschapselementen, door een natuurvriendelijk berm- en oeverbeheer, door het aanleggen van poelen...

Eventueel kunnen in bijzondere gevallen ook ingrepen in de infrastructuur gebeuren, zoals de aanleg van tunnels en overgangsplaatsten onder wegen.

Bij al die acties kan, en moet, ook samengewerkt worden met eigenaars en gebruikers van de gronden.

In Zoersel en Malle is de Visbeekvallei, die de grens tussen beide gemeenten vormt, in de respectievelijke Gemeentelijke Ruimtelijke Structuurplannen opgenomen als natuurverbindingsgebied. De beek in kwestie vormt de verbinding tussen het natuurgebied dat wordt gevormd door de gebieden De Renesse, Wolfschot en 's Herenbos in Oostmalle ten noorden en Blommerschot ten zuiden (met het erkend natuurreservaat Blommerschot – De Kluis). Hier ligt een belangrijk actieterrein voor beide gemeenten weggelegd. Een waterloopreservaat moet worden ontwikkeld op een strook van b.v. 10 m aan beide oevers. Een dergelijke natuurstrook is zowel verbindingzone als bufferzone. Dit laatste aspect omvat het vrijwaren van het oppervlaktewater tegen inspoeling van meststoffen. Op die manier draagt dit ook bij aan het duurzamer maken van de omliggende landbouwgronden. Het bedoelde waterloopreservaat kan opgenomen worden in gemeentelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen die slaan op de betrokken zones.

In Zoersel moet aandacht bestaan voor de natuurverbinding tussen Zoerselbos en Blommerschot, dwars over de N-14. Het bestaande plantenbedrijf ten noorden van de kleinhandelszone Rodendijk is in het Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan terecht als uitdovend aangemerkt. Een langetermijnvisie voor dit gebied moet worden opgesteld. Via een stimuleringsbeleid naar de grondgebruikers moet het aanleggen en instandhouden van kleine landschapselementen als corridors worden aangemoedigd. Ook de natuurverbinding tussen Zoerselbos en de historische Westmalse heide moet actief bevorderd worden.

☞ **Natuurpunt Voorkampen vraagt:**

- ontwikkeling van een waterloopreservaat langs de oever van de Visbeek
- versterken van de natuurverbinding tussen Zoerselbos en Blommerschot en tussen Zoerselbos en de Westmalse heide, via het stimuleren van het aanleggen, herstellen en onderhouden van kleine landschapselementen

[3] Natuur in landbouwgebieden, op bedrijventerreinen en in recreatiegebieden.

De gemeente moet de privé-eigenaars en grondgebruikers aanmoedigen om de natuur ook op hun gronden alle kansen te geven. Dit kan in verloren hoekjes, of vaak zelfs volledig verweven met de hoofdbestemming van de grond. Op het vlak van landbouw bestaan er ondertussen al enkele jaren de zogenaamde beheerovereenkomsten. Dat zijn vrijwillige overeenkomsten waarbij een landbouwer tegen betaling bepaalde maatregelen neemt om het natuur en het milieu te beschermen. De meeste middelen daarvoor komen van Europa en van het Vlaams gewest. Maar op meerdere plaatsen doet ook de gemeente een duits in het zakje. Het is wel belangrijk om eventuele

subsidies zoveel mogelijk te verbinden aan duidelijk controleerbare en telbare resultaten.

Ook op industrieterreinen en op recreatiegronden zijn de potenties zeer groot. En er zitten meervoudige win-win situaties in. De gemeente kan en moet hierbij rekening houden bij het verlenen van de vergunning. Maar er moet ook een gericht beleid gevoerd naar de gebruikers van bestaande bedrijven- en recreatieterreinen. Door sensibiliseren, het bekend maken van modelbedrijven en of het uitschrijven van wedstrijden kunnen wellicht heel wat van die gebruikers ertoe aangezet worden om hun terreinen te vergroenen. Iedereen vertoeft graag in een groene omgeving en bovendien is het goed voor het imago. Daarnaast kunnen ook voor deze categorieën specifieke subsidiereglementen uitgewerkt worden.

⇒ **Natuurpunt Voorkampen vraagt:**

- creëren van een reglement voor het afsluiten van beheerovereenkomsten met landbouwers, beroeps- zowel als hobbylandbouwers (voor beroepslandbouwers aanvullend op de gewestelijke beheerovereenkomsten); bijzondere aandacht hierbij voor het herstellen, aanleggen en onderhouden van kleine landschapselementen
- stimuleren van natuurontwikkeling op bedrijven- en recreatieterreinen

[4] Soortbescherming

Elke jaar dikt de lijst van bedreigde en sterk bedreigde soorten aan. Het Natuurdecreet, en ook de Europese regelgeving voorziet dat Vlaanderen (België) maatregelen moet nemen om populaties van soorten en ondersoorten in stand te houden. Dit is het zogenaamde soortenbeleid. Maar dat komt in Vlaanderen niet van de grond. Aan mooie plannen geen gebrek. Maar de uitvoering laat op zich wachten. De gemeente kan hier zeker een rol spelen.

In eerste instantie kan de aandacht gericht worden op bedreigde soorten die tot de verbeelding spreken of op een grote mate van sympathie kunnen rekenen: zwaluwen, vleermuizen,... Met een relatief geringe inzet van middelen kan dikwijls een duidelijk positief resultaat bereikt worden.

Soortbescherming is iets waarmee de gemeente kan uitpakken. Soortbescherming is altijd goed voor de communicatie, en heeft ook een belangrijke voorbeeld-functie.

Soortbescherming kan zeer veel gradaties aannemen. Van zeer gemakkelijk en goedkoop, tot ambitieus. De gemeente kan een paddenoversteek (mee-)organiseren, nestkasten hangen, ijskelders inrichten voor vleermuizen, poelen graven...

Om onnodige rompslomp te vermijden kan daarvoor best aangesloten worden bij lopende activiteiten. In Vlaanderen zijn er honderden vrijwilligersgroepen actief die zich specifiek voor 1 of meerdere soorten inzetten: kerkuilen, vleermuizen,

zwaluwen, amfibieën... De meeste daarvan zijn sterk lokaal ingebed en hebben een jarenlange expertise. Daar kan en moet de gemeente gebruik van maken.

In Zoersel worden al enkele jaren padden overgezet aan de Drengel. Een structurele maatregel in de vorm van een paddentunnel zou hier nu erg op zijn plaats zijn. Dit heeft evenwel slechts zin als de mogelijkheid bestaat om een aangrenzend terrein te verwerven waarop nieuwe voortplantingspoelen kunnen worden gegraven.

➤ **Natuurpunt Voorkampen vraagt:**

- creëren van een duurzame oplossing voor de paddenoversteekplaats aan de Drengel

5. ZORG VOOR WATER

5.1 Stand van zaken

Het afvalwater van vier op tien Vlamingen belandt nog steeds ongezuiverd in de natuur. Het afvalwater dat wel het zuiveringsstation haalt, is vermengd met (proper) regen- en grondwater. Dat bemoeilijkt de zuivering. Bovendien komt bij elke stortbui ongezuiverd water en slib via overstorten in de beken terecht. De enige oplossing is afkoppelen en aansluiten.

De gemeente moet zich ertoe verbinden om bij nieuwe en ook bij het vernieuwen van rioleringen een gescheiden afvoersysteem voor regenwater en afvalwater te voorzien. Regenwater hoort thuis in grachten. Grote verharde oppervlaktes, drainages, beken en grachten mogen niet afwateren in het rioleringsnet. Ook bij de gezinnen moet het regenwater afgekoppeld worden naar een regenput of naar een tuin. De gemeente moet dergelijke afkoppeling bevorderen, zowel via bewustmaken, via subsidies als via het opleggen van verplichtingen. Het vuile afvalwater moet effectief gezuiverd worden. De gemeente zorgt ook voor controle op de aansluiting van de burger op het netwerk.

➤ **Natuurpunt Voorkampen vraagt:**

- stimuleren van een afkoppelingsbeleid door aanleg van een regenwaterput of van een ecologische tuinvijver

5.2 Ruimte voor water is ruimte voor natuur.

Niet alleen de mens en zijn activiteiten zijn gebaat bij meer ruimte voor proper water. Het kan ook een goede zaak zijn voor de natuur. Want waar ruimte komt voor water, komt ruimte voor natuur.

De gemeente moet nieuwe waterberging benutten voor natuurontwikkeling en versterking van natuur en landschap. De gemeente moet beekvalleien herwaarderen en een plaats geven in de ruimtelijke structuur van de gemeente. Als natuurgebied of als verbindingsgebied (zie 4.3).

6. KYOTO GEMEENTE - ZUINIG OMSPRINGEN MET ENERGIE

Het klimaat verandert, de olieprijsen blijven stijgen en de klassieke brandstofvoorraden raken langzaam op. Tijd om het energiebeleid over een andere boeg te gooien. Stap één is zo weinig mogelijk energie gebruiken. Stap twee is zoveel mogelijk hernieuwbare energie opwekken. De eerste stap dringt meer en meer door op allerlei beleidsniveaus. Daarom vinden wij het tijd om –naar analogie van heel wat Europese steden en gemeenten– een nieuwe stap vooruit te zetten. Iedere gemeente kan kiezen voor een duurzame energievoorziening.

Sinds de vrijmaking heeft de gemeente nog meer mogelijkheden om duurzame energie te gebruiken op haar grondgebied. Wij vragen daarom twee duidelijke acties: ten eerste dat de gemeente de stroom die ze zelf aankoopt vergroent. Groene stroom kopen ondersteunt de ontwikkeling van nieuwe projecten in Vlaanderen. Ten tweede vragen we dat de gemeente acties onderneemt op haar grondgebied om zo veel mogelijk duurzame energie op te wekken: grote of kleine windturbines, biomassaprojecten, zonneboilers, kleine waterkracht, kleine of grote warmtekrachtkoppeling op wijkniveau. Iedere gemeente kan alleen of in samenwerking met andere gemeenten en met haar bewoners, zoeken waar de beste gebieden en gebouwen zijn om projecten op te zetten. Om dan vervolgens die projecten te lanceren.

☞ Natuurpunt Voorkampen vraagt:

- actief inspelen op de landelijke actie rond de ‘nacht van de duisternis’

7. VERSTANDIG GEBRUIK VAN DE SCHAARSE RUIMTE

7.1 De gemeente: een cruciale speler in het ruimtelijke ordeningsbeleid

Het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen en het nieuwe Decreet Ruimtelijke Ordening betekenden een hele ommezwaai inzake het te voeren ruimtelijk beleid. Ook voor de gemeente. Er kwamen een hoop nieuwe bevoegdheden bij, maar vooral een hoop nieuwe verantwoordelijkheden en uitdagingen. Het belang kan moeilijk overschat worden: een groot deel van het milieu- en natuurbeleid staat of valt met een

goede ruimtelijke ordening.

7.2 Stand van zaken

Het Decreet Ruimtelijke Ordening en de structuurplanning brachten hoop op planning en stabiliteit. Maar tot op vandaag blijft het echter vaak zoeken en tasten. Van een consequent doorgevoerde nieuwe aanpak kunnen we zeker nog niet spreken. Inmiddels werden al herhaaldelijk wijzigingen aan het decreet doorgevoerd. Door onhandige aanpassingen aan de onverjaarbaarheid van bouw misdrijven steekt nu ook weer meer en meer de oude gewoonte van ‘alles kan’, die aan de basis ligt van de rampzalige Vlaamse ruimtelijke ordening, opnieuw de kop op.

De problemen van versnippering en verder innemen van de open ruimte voor woningbouw, voor wegebouw en voor industriegebieden worden geen halt toegeroepen. Er is dan ook nog een lange weg te gaan. De volgende bestuursperiode is daarbij zeker cruciaal. Voor **Zoersel** komt het er nu op aan de mooie ambities van haar structuurplan in de praktijk te brengen.

7.3 Concrete verwachtingen voor de volgende bestuursperiode

[1] Ruimte voor natuur en milieu

Bij de opmaak van de plannen moeten garanties ingebouwd worden voor het vrijwaren van de natuurlijke structuur. Er moeten natuurgebieden voorzien worden en er moeten natuurlijke verbindingengebieden aangeduid worden. (zie ook 4.3).

Bij de uitwerking van de eigen plannen besteedt de gemeente bijzondere aandacht aan de VEN-gebieden, de Habitatrictlijngebieden en de beekvalleien. Vanzelfsprekend respecteert de gemeente ook de ruimtelijke structuurplannen op de drie betrokken bestuursniveaus. Ze moeten aan de basis liggen van alle beslissingen die op gemeentelijk vlak genomen worden.

Er moet van bij het begin voldoende aandacht zijn voor de betrokkenheid van partners, timing en financiële middelen. Anders blijven de mooie plannen wellicht dode letter.

[2] Behoud van de open ruimte

Versnippering is een van de grote Vlaamse problemen. Of het nu gaat om de aanleg van riolering, om het aansluiten op het aardgasnet of om het uittekenen van een natuurlijk netwerk: telkens stoten we op het hetzelfde probleem: de Vlaamse bebouwing is te verspreid. En de open ruimte is te versnipperd.

Om de open ruimte te vrijwaren, moet maximaal gebruik gemaakt worden van inbreiding: het benutten van bestaande industrieterreinen en woonzones, eerder dan het aansnijden of aanduiden van nieuwe gebieden. De beschikbare ruimte moet maximaal benut worden, en waar mogelijk moet er ook aandacht zijn voor meervoudig ruimtegebruik.

Als het aansnijden van nieuwe ruimte toch onvermijdbaar is, moet er over gewaakt worden dat hiervoor de minst kwetsbare ruimte gekozen wordt. In de eerste plaats moet er daarom voor gezorgd worden dat nieuwe bebouwing zo goed mogelijk aansluit bij de bestaande dorpskernen. Rond de bebouwde kern moet een groene gordel getrokken worden, als scheidslijn en buffer tussen bebouwde en onbebouwde zone.

In onze gemeente bevinden zich nog enkele actieve landbouwbedrijven, die mede zorg dragen voor de open ruimte. Een duurzame landbouw impliceert deels verbreding en verdieping, b.v. door hoevetoerisme of hoeveverkoop. Dergelijke nieuwe activiteiten brengen onvermijdelijk bijkomend verkeer teweeg, op wegen die daar in eerste instantie niet voor geschikt want nooit voor bedoeld geweest zijn. Het vergunnen van bijkomende activiteiten voor landbouwbedrijven moet dit aspect voluit in rekening brengen.

In Zoersel moet de verbinding behouden en versterkt worden tussen het Zoerselbos en de dorpskernen van Halle en Zoersel. Dit zal zeker ook het toeristisch-recreatieve belang van de gemeente ten goede komen. Voor de dorpskern van Zoersel is dit tevens de instandhouding van de historische landschapsstructuur.

☛ **Natuurpunt Voorkampen vraagt:**

- versterking van de landschappelijke waarde van de open ruimte tussen Langebaan, De Reiger, Voorste Hoeven en Zoerselhof door landschappelijke inkleding van de nieuwe verkaveling Hoogveld
- beklemtonen van de 'poortfunctie' ter hoogte van De Reiger
- bescherming van het landschappelijk waardevolle overgangsgebied tussen de dorpskern van Halle en Zoerselbos door tegengaan van verdere bebouwing, landschappelijke inkleding van niet aangepaste bebouwing, door het opmaken van een verkeersplan en door versterking van de kleine landschapselementen

[3] Milieuvriendelijke bouw- en verkavelingsvoorschriften.

De gemeente schrapt alle stedenbouwkundige bepalingen die het duurzaam bouwen of verbouwen bemoeilijken. Bij nieuwbouw en renovatie wordt nauwkeurig toegezien op de bepalingen van het REG-decreet en de uitvoeringsbesluiten. De gemeente streeft er ook naar om via bouwverordeningen en subsidiesystemen zoveel

mogelijk andere principes van duurzaam bouwen ingang te doen vinden en of te verplichten. (Zie www.bouwwijzer.be)

De gemeente ziet erop toe dat bedrijventerreinen en verkavelingen duurzaam ingericht worden. Bij nieuwe vergunningen worden de voorwaarden daarvoor opgelegd in de vergunning. Het gaat o.m. over thema's als 'natuur op bedrijventerreinen' en 'gescheiden waterafvoersysteem'.

Vooraf in Zoersel wordt de landbouwruimte steeds meer ingenomen door zgn. 'hobbyboeren'. Deze vrij nieuwe categorie van grondgebruikers wordt door de beroepslandbouwers vooral gezien als concurrent inzake grondverwerving. Misschien daardoor worden de hobbyboeren door de gemeenten eerder genegeerd als doelgroep. Het gevolg is dat zich een wildgroei voordoet aan afsluitingen van paardenweiden, kralen en stallingen. Nochtans zorgen de hobbyboeren er in zones met terugtrekkende beroepslandbouw voor dat de structuur van de open ruimte behouden blijft. De gemeenten moeten via een stedenbouwkundige verordening en de nodige informatiecampagnes het gebruik van eenvormige en landschappelijk verantwoorde perceelsafsluitingen stimuleren. Ook het opnieuw aanleggen van houtige kleine landschapselementen moet bevorderd worden, temeer omdat deze categorie van grondgebruikers niet gebonden is door commerciële randvoorwaarden. Een typegebied voor dergelijke actie is de historische Westmalse heide tussen de dorpskernen van Westmalle en Zoersel, maar in feite komen alle resterende open ruimten in aanmerking.

In Zoersel moeten de landschapswaarden van het landschappelijk waardevol agrarisch gebied ten zuidoosten van de gemeente actief in stand gehouden worden. Al te vaak wordt vastgesteld dat, als een oude solitaire boom of bomenrij in het landbouwgebied gekapt wordt, deze voorgoed verdwenen blijkt. Het instrument van de stedenbouwkundige vergunning en van de natuurvergunning moet door de gemeente daadwerkelijk ingezet worden. Daarbij moet aandacht bestaan voor een leefbare beroepslandbouw zodat eventueel in de nodige financiële ondersteuning voorzien wordt.

➤ **Natuurpunt Voorkampen vraagt:**

- uitwerken van een stedenbouwkundige verordening voor het plaatsen van afsluitingen rond percelen van hobbylandbouwers
- uitwerken van een stedenbouwkundige verordening voor de ontwikkeling en het behoud van natuurwaarden op bedrijven- en recreatieve terreinen
- inzetten van het instrument van de stedenbouwkundige vergunning en de natuurvergunning voor het behoud van kleine landschapselementen (complementair aan een stimuleringsbeleid)

[4] Controle en naleving

Tijd steken in planning is zinloos, zolang er op het terrein een sfeer heerst van ‘alles kan en mag’. Afdwinging en controle zijn dan ook de hoeksteen van een degelijk ruimtelijk ordeningsbeleid. De gemeente draagt daarbij een belangrijke verantwoordelijkheid. De prioriteitennota van 1995 van toenmalig Vlaams minister Baldewijns dient het uitgangspunt blijven voor de oplossing van het probleem van bouwmisdrijven. Bij dit prioriteitenbeleid wordt een onderscheid gemaakt tussen overtredingen in prioritaire, kwetsbare bos- en natuurgebieden en overtredingen in bv. zones voor verblijfsrecreatie.

Tegen bouwwerken die zonder vergunning werden gebouwd in prioritaire zones moet steeds de afbraak met een dwangsom worden gevorderd. Voor overtredingen in niet-prioritaire zones (bv. zones voor verblijfsrecreatie) is een meer gedifferentieerd beleid mogelijk. Tegen hardleerse overtreders die niet zelf een vonnis tot afbraak in een prioritair gebied uitvoeren, moet (opnieuw) ambtshalve worden opgetreden. In prioritaire gebieden kunnen ook geen “zachte” handhavingsmaatregelen zoals een uitdovend gebruiksrecht of bijkomende belastingen worden toegepast. Deze maatregelen komen neer op een verder gedoogbeleid en schuiven het probleem op de lange baan.

Het strenge optreden in prioritaire zones is trouwens zeer terecht. Bouwovertredingen in kwetsbare gebieden hebben immers tal van negatieve ecologische effecten: vernietiging van de vegetatie, watervervuiling, landschappelijke schade, ... Het gaat hierbij niet alleen om het optrekken van illegale constructies, maar ook om illegale reliëfwijzigingen en kappingen.

Een bijzonder aandachtspunt in Zoersel vormt het instandhouden van de laatste onverharde wegen. Deze worden soms op initiatief van eigenaars of grondgebruikers ‘half verhard’ waardoor het intussen zeldzaam geworden karakter van deze ‘trage wegen’ verloren gaat (zie 8.2).

☞ **Natuurpunt Voorkampen vraagt:**

- behoud van de laatste onverharde wegen in de gemeente

8. EEN VEILIGE EN GEZONDE GEMEENTE

8.1 Pesticidenreductie

Pesticiden zijn schadelijk voor de gezondheid maar worden nog steeds veel gebruikt. Openbare besturen tonen nu dat het anders kan, door het pesticidengebruik tegen 1 januari 2015 af te bouwen tot nul. Veel gemeenten slaagden er reeds in om hun pesticidengebruik drastisch te reduceren. In het openbaar groen kan het gebruik met

relatief weinig inspanningen worden teruggedrongen. Op verhardingen verloopt de reductie moeizamer en moet er geïnvesteerd worden in omvormingen van bestaande verhardingen en in alternatieve technieken. Door deze inspanning dragen gemeenten niet alleen zorg voor hun eigen werknemers en inwoners maar vervullen ze tevens een belangrijke voorbeeldfunctie.

De gemeente moet bij ontwerp, aanleg en beheer van openbaar groen en verhardingen rekening houden met een beheer zonder bestrijdingsmiddelen. Een goed ontwerp voorkomt veel problemen. De gemeente moet de inwoners op de hoogte brengen van gemeentelijke initiatieven om het pesticidengebruik af te bouwen, en over de voordelen daarvan. En daarnaast moeten inwoners aangemoedigd worden ook het eigen gebruik te verminderen en stop te zetten, via projecten zoals gifvrije wijken, wedstrijden ecologische omvorming van de tuin, informeren over alternatieven voor onkruidbestrijding op verhardingen.

➤ **Natuurpunt Voorkampen vraagt:**

- stimuleren van de inwoners om het gebruik van pesticiden stop te zetten of te beperken

8.2 Trage wegen

Trage wegen zijn verbindingen of paden voor niet gemotoriseerd verkeer. In tegenstelling tot “snelle” autowegen, zijn trage wegen in de eerste plaats bedoeld voor wandelaars en fietsers. Er zijn heel wat verschillende soorten trage wegen. Naast de officiële buurtwegen, zijn er ook wandelwegen in bossen, in natuurgebieden, vroegere trein- of trambeddingen, dijkpaden in beheer van polders en wateringen,...

Op dit moment lopen her en der verschillende initiatieven om het gebruik van trage wegen te herwaarderen en te bevorderen. De gemeente moet mee aan de kar van de trage wegen trekken. In elk geval moet vermeden worden dat nog meer trage wegen omgevormd worden tot snelle wegen. Een aandachtspunt terzake in **Zoersel** vormen de uitgestrekte Halse Bossen in het zuiden van de gemeente.

➤ **Natuurpunt Voorkampen vraagt:**

- verderzetten van het in 2006 vanuit de gemeentelijke mina-raad opgestarte trage wegenproject voor de Halse Bossen, in overleg met alle grondgebruikers